4.

Erindi flutt við vígslu orgelsins
í Stokkseyrarkirkju, 28.júní 1942.

9 blöð qto. + 1 blað.
Reykjavík, 27. júní 1942.

Erindi

Flutt vid vígsla orgelsins í Stokkseyrarkirkju, 28. júní 1942.

Nú eru 66 ár liðin síðan fyrsta hljóðfærið kom til notkunar í Stokkseyrarkirkju; það var Harmonium, er sóknarnefnd kirkjunnar, með tinum alkunna héraðshöfðinga og framfarafrömuði Guðmundar Thorgrimsen í broddi fylkingar kom til leiðar, ad fengid vari fyrir atbeina J. A. B. Lefoliis stórkaupmanns sumarið 1875, og stód það næsta vetur í Húsinu í Eyrarbakka, en var vígt á Hvítasunnudag 4. júní 1876. Það kostaði kr. 400.– Til þess ad sýna hversu nákvæmlog vardáætlunin um innheimtu andvirdisins, má geta þess, ad inn söfnudust kr. 399.98 aurar og vantaði þá adeins 2-tvo-aura til þess, ad það fengist alt, sem sjá má af samskotalistum þeim, er sóknarnefndin ritaði safnadarmönnum 27. Jaúnar 1876 og sem ég á í fórum mínum. Sóknarnefndina skipudu þá, þeir, Guðm. Thorgrimsen, Þorleifur Kolbeinsson í Stórnhá eyri, Grímur Gíslasson í Óseyrarnesi, Táll Eyjólfsson í Fragerdi og Páll Jónsson í Sydroseli, og eru nöfn þeirra allra undir tilmælabréfi þeirra um samskotin. Er mér óhætt ad fullyrda, ad þetta var fyrsti samskotalistinn, sem ég sá og heyrdi um getid, en það fyrirkomulag var á fjársöfnum þessari haft, ad hvert einasta mannsbarn í sókninni, ungt sem aldrad, gæti kostá, ad leggja hvers sinn skerf til þessa málefnis og nýmælis; lágmarkid var 1-eitt-mark, eda 33 aurar, og þadan af meira; hámarkid var 20 krónur og skrifudu þeir sig fyrir þeirri upphæd sem mestan áhugan höfdu. Vegna gjaldeyrisskorts og þeninga ekkn greiddu margir tillög sín med innskrift vid Lefoliisverglum í stadþeninga, sem segja mátti ad eigi sæjust í vidskiftum manna á medal, en ad svo hafi verid, má sjá af þvi, ad gefendurnir hafa ritad númer þau, er þeir áttu á verglunarvidskiftareikningi sínum vid verglunina, svo og nöfn sín og upphæd þá er hver og einn lét af hendi rakna, enda gáfu flestir þeirra fyrir sig og heimilisfólk sitt alt, ungt og gamalt. Mátti um þetta segja, ad „margt

smátt gerir stórt", enda var áhugum fyrir þessu almennur mjög og mik-
il. Hinsvegar mætti mjmeli þetta nokkrum mótfróa og misskilningi fárra
manna þó, er þá mjlega höfðu fluzt inn í sóknina. Erjur þeirra út af þessu
urðu þó til þess, að halda vard sérstaban fund til umræðu um málið að messu
loknini, nokkurskonar „borgarafund" – efa laust hinn fyrsta austur þar um
langan tíma áður og eftir – og urðu umræður svo heitar, að skérskota vard
til þess að lokum, hvad ritningin sjálf segdi um það, að kljóðfæri mætti yfir
höfud nota vid guðsþjónustur í kirkjunum samtrúaðra manna og vard það þá
síðasta versið í Davíðssálmum, sem bók af allan efa um það, hvort hefi legt
þætti, en það kljóðar svo:

„Lofid guð í helgidómi hans, lofid hann í hans voldugu festingu!
Lofid hann fyrir máttarverk hans, lofid hann eftir mikilleik hátignar hans!
Lofid hann med lúðurkljómi, lofid hann med höfðu og gígju!
Lofid hann med bumbum og gleðidansi, lofid hann med strengleik og hjarðþéssum!
Lofid hann med kljómandi skálabumbum, lofid hann med hvellandi skálabumbum!
Alt, sem andardrátt hefir, lofi drottinn! Hallelúja!"

Andstöðuraddirnar þögnuðu og þeir, sem háværastir höfðu áður verið og héldu
sér einhverm voða búinn, trúarlífi sínu og sinna, urðu nú med í samskotun-
um, sem áðrir.

Til samminda merkis um það, hver ~~[illegible]~~ áhrif það hafdi, þegar á næsta
hausti, að orgel var komid í kirkjuna, söngur inn ordinn fegurri og fjölbreytilegri,
má geta þess, að fjöldi manna í sóknini, sem lifad höfðu um mörg ár án hjóna-
bands, og virtust afhuga þér fyrir löngu, að gifta sig, tóku sig nú til og giftu sig
í snatri. Segja mætti, að haustid alt, 1876, veri ein samfelld brúðkaupsvígsla og
veizla: Hjónaleysi mörg, sem komin voru um sextugs-aldur eda þar yfir, urðu nú
svo hrifin af nýbreytni þessari, að þá fyrst, eftir að orgelid kom, virtist til hugaléf
þeirra vera endurvakid og vildu þau nú endurnýja öll sín heit hvort vid

annad með háttlegri athöfn í Kirkjunni undir söng með hljómandi strengleik og gígjum ~~hamingju óg~~ hvatandi: Strengleik og gígjuhljómur! Guðum!

Sveinbjörn sálm. átti jafnan heima á Kirkjuvelli í Eyrarsveit, var vígð, 14. dos. 1890 og stóð síðan, ágætis prestur á sínum, en fólki var farið um 80 ára gamalt. Séra Björn Jónsson var fæddur 1862 og ólst, en hann varð veikur með stuttu millibili hann var skipaður prestur í Kirkjuvelli 1865 og andaðist í ágúst 1866.

Var séra Páll Þórðarson undir sóknarprestur í Grundarþingum síðan hann prestskipun sótti, unz séra Páll Jónsson Matthíasson var vígður brauðið og prestkallinu til ársins 1873, en þá fékk séra Páll Thorarensen til Stykkishólms veitingu fyrir því, en varð brátt valdur í Stórólfshvoli sama árið, 1874, þegar hann gjörðist til Kirkjubæjar í Skaftafellssýslu stóðu hann dó.

Séra Páll Thorarensen fæddist var fyrst til prestsþjónustu vígður aðstoðarprestur 1870, og gegndi séra Páll Þórðarson stöðum hjá sr. Páli í Kálfholti vor; en var síðan Björnsson veitingu fyrir brauðinu 14. ágúst 1875, en kom gangað sig fyrri en í fardögum 1876. Hann var fríð á, en vígði orðið 4. júní síð- astliðið, sem áður er getið Stykkishólmi brauðinu, unz hann fékk sig lausan frá embætti og Stykkishólmsprestakalli 2. maí 1892. Síðan var sér prestaminni séra Ólafur Helgason og séra Eiríkur Kúld, sem hvor eftir annan gegndu hér um stundarsakir eftir hann.

Stykkishólmsprestakall hefir jafnan verið talið meðal beztu prestakalla landsins, sóknir aðeins tvær, kirkjur aðeins tvær, heldur og engu síður vegna fjölmennis, hversu margir hafa jafnan verið, áður fyrr stjórnsýslu- og sóknarinnar sjálfum; fleiri hafa aldrei verið, sóknir sig til vísu, ábúgæsamir um málefni kirkju og kristindóms, reglusömungu og velmenni. Sóknirnar hafa jafnan verið einstaklegum styrkum að standið og fleiri stutt sóknirnar með ráðum og dáð. Sóknirnar eru margar, en kynni mín af þeim og því vildi ég gjarna hafa verið gleymt í sambandi við þetta mál.

Það er engin vísing um í bókum, hvort og vandað orgel sé fengið í Kirkju, en það var áreiðanlega vígt hún, fyrri 66árum, á nokkrum árum síðar til hingað. Það var vígt, af sr Jóni Norðmann Hallgrímssyni, á veitu 18áru sálti, Bjarna Pálssyni ábúanda Hamra einum mikilhæfustu konum hér á landi, maður Sylvíu Thorgrímsen (síðar frú Bjarnar).

Það var orgelið var gegnt „Húsinu". Eyjarbakka vetrinum 1875–76 vann Bjarni að þar á hangað úr efni, og árað gangandi hús var og stóð vari við, hvorri til ofings og skiptingu, sem eftir annað hjá öðrum var þar til hvers nú annars og taldi hann það eigi efni sér.

Eyjar á 10. árinu, hógar Bjarni Eand með „út á Batavíu" til Hafn, 14. október 1875, að hlusta á ofinga hans þar hann dag. Eyjar sem stæði kostinn við hlið hans allan daginn og mátti vopja, að ey vissi eftir á sínum hann nú annan. Svo hafinn var ey ey gagnteknum af hinum undurfögru tón-hátt, sem eins um einföldustu ofinga voru að ræða, hingað stuttinga og tón-stiga upp og ofan, en engin hörmulega, sem fóru um að Passíusálmum, ey að Eoðdi leið, ey við eftirmann að hafi á heimgöngu, sungu frá Thorgrímsen eyðum sínu eftir mörg ey með miðri leið um sína Ásta Thorgrímsen á Fortíðinni, ey að eftir hún sína frá sínu á Eoðdi, en leikin voru á 6 undurfögru ey. Um sætta efinda sú, en Hagnús gamli sniðum á „Garði á gardi sínu vel við að allir undruðust á konunni hans, en hann ey áður hafði eigi hugsað um hvað var, en hann (HvC) en að það var Samúel, sem hann hafði verið að gera við guðfræði: „Samúar hún annars eitthi nógu vel, nú hún sé orðin?!" —

Veturinn 1878–79 var Einar Einarsson frá Eyrarbakka í Hamarinum hafði með sér Hannes hann hjá eftir á Sydney, og varði ey sína á skóla nóttunum á sínu hjá sínu, enda var hann til að sína mikið. Sú sögu mátti mín á sig vér annars fyrri mig við sína fáðum mínum og Bjarna,

× Einar varð síðar kgl. Hirðar afs.m. og lengi agent á Hafnarfirði.

um það, að ég fengi að fara fram í Stokkseyrarkirkju, milli gegninga einu sinni eða tvisvar í viku og var það mér auðsótt, því Bjarni sagði, að sín gæti minst við, og þó væri engum til, sem með orgelið kynni að fara. En að lýsa kuldanum, sem í kirkjunni var um þessar mundir má bezt sýna með því, að mér fannst sem að ég finni kulann í fingrunum, enda varð ég oft að standa upp frá hljóðfærinu í miðri æfingu og berja mér með höndunum um bolinn allan unz kuldinn hvarf í bili, en byrja svo þar sem frá var horfið með hinn hlýja áhugann. Námið sóttist því seint, en að hætta við það kom mér aldrei til hugar.

Það varð því eigi fyrri en 5. júlí 1882, að mér var falið að aðstoða Bjarna bróður minn eða koma í hans stað meðan hann var til altaris þann dag og fór sú áraun mín á hljóðfærið eftir áttum. Síðan var mér falið að stað þessi, þegar þess þurfti við á ári hverju, unz ég varð að taka þetta starf að mér 27. febrúar 1887, en þá var Bjarni fallinn frá fyrir fáum dögum með óvæntum hætti og sorglegum mjög, bæði fyrir mig og aðra.

Árið 1890, hinn 14. des. var Eyrarbakkakirkja vígð, eins og áður er sagt. Eftir það tók ég við organistastarfinu þar, en Ísólfur bróðir minn á Stokkseyri, þangað til hann fluttist hingað suður, 1910, en síðan Gísli bróðir okkar, sem enn gegnir því starfi, þótt aldraður sé. Hvort Páll Ísólfsson hafi aðstoðað föður sinn í þessu starfi við og við, veit ég ekki, en þegar hann var kominn hingað var hann í ýmsum stöðum við verzlun og var byrjaður á að læra prentiðn hjá Davíð Östlund, unz hann hóf ferð sína 13. sept. 1913, með Botníu áleiðis til Leipzig til þess „að læra á orgel", þá tæplega tvítugur að aldri. Kennari hans var m. annars, hinn heimsfrægi orgelsnillingur Karl Straube. Að hvaða liði sú kennsla varð honum, er mörgum kunn. En 6. júní 1926 tók hann við organistastarfinu í Fríkirkjunni. Hætti ég þá öllum tökum í því og sá þá — og reyndar löngu áður — hve langt ég stóð og hafði staðið að baki þessum

Ræðurnar í fyrsta skiptið.

Það, sem ég hefi nú um þetta sagt, er viðvíkjandi öllu því, sem ég hefi nú um það mótt segja, enda hefi ég útlagzt á það minnst í samhandi við fyrsta málefni þessa, er Safnaðarráðið varðar, Stöðulsgerði og Eyrarbakka, en áður en ég lýki við athugasemdir þessar vildi ég enda á fáeinum atriðum til áthugunar og umhugsunar.

1. Fyrsta orðið í Stöðulsgerðarkirkju var vígt 4. júní 1876, fór sú athöfn þannig fram: Sóknarnefndin fór upp á Vallarnes undan gröfnunum og hafði fáeina menn, fáeinum á Eyrarseli með fyrir henni; kistu hans með fáeinum orðum fyrir söfnuðinum, en hún var orðið fengið og yndi það tekið til notkunar í fyrsta sinni við guðsþjónustu þó, en fram átti að fara þórræða á eftir. Hann hafbaði Þorgrímsen og dætrum hans fyrir frumkvæði fólksins og framkvæmdum í þessu máli, safnaðarfólki öllu fyrir það og yfirmenn utansóknarmönnum, hve vel þeim hafi farizt í fjársöfnuninni og óskaði þeim allra heilla. Hinir 4 samnefndarmenn hans stóðu við kistu hans á meðan, 2 til hvorrar handar. — Síðan fór sálmur fyrir altarinu, sára fór Björnsson, fram innan við grafirnar eftir dyrunum var 1. versið í sálminum nr. 56 í Viðbæti sálmabókarinnar: „Sorgafró, sorgblíð, glað og há, guðs miskunnsemd og náð." Að lokinni ræðu fór á undan prestinum, en aftur á eftir kistunni, sem gengið var fjórsöngvurum inngöngu (fyrra versið) og að lokinni versið. Sungu þeir upp með sami og stóðu allir úr söfnuðinum á meðan. Stóðu á undan prestinum fjallaði og mjög um þetta efni og var niðurlagsálmurinn sungin, „Vér allir trúum í einn guð!" Kirkjugestir allir stóðu upp úr sætum sínum á meðan og sungu á meðan stóðu versið, „Gef þú, að náðar málið mitt," var sungið var það Þorgrímsen og dætur hans, sem höfðu fyrir kostnaði þessu í samráði við organistann, Bjarna Pálsson. — Máli þessu, þó stutt væri, hefir samið eg lengi vel í mínu hinna mörgu kirkjugesta, enda var hún fremur illa undirbúin og illa flutt.

2. Það var einnig nýtt fjör og líf færðist í félagslífið hér um slóðir eftir þetta: Söngfélög voru stofnuð, 2 á hvorum stað. Á Stokkseyri var annað þeirra fyrir blandaðar raddir, en hitt fyrir börn; stofnaði Bjarni þau bæði og hélt þeim vel við lýði, meðan hann naut við og síðan Ísólfur með sama hætti. Á Eyrarbakka var stofnað Söngfélagið Bára, er Guðm. skáld Guðmundsson orkti kvæðið til: „Lát sönginn svella Bára og syngdu vel og lengi!" Var það með blönduðum röddum og hélt það opinbera samsöngva oft á ári. Var Sigfús Einarsson meðal annara meðlima þess áður en hann fór í skóla, og Geir Sæmundsson frá Hraungerði var þar einsöngvari oft á tíðum, svo og Steingrímur Johnsen frá Reykjavík tvívegis, sem ég man eftir. Engum söngvara, hvorki einsöngvurum né öðrum, var borgaður einn eyrir; enda var inngangseyririnn aldrei hærri en 35 aurar, hvorki við samsöngva né aðrar skemmtanir og ávalt var það, sem inn kom látið ganga til einhverrar líknarstarfsemi eða hjálparfyrirtækis, t.d. til sjóðstofnana eða styrktar þeim. Hitt félagið var Karlakórssöngfélag, með hérumbil 20 söngmönnum, sem báru af flestum þeim innlendum mönnum að fegurð radda og styrkleika; einkum voru það bassarnir, sem voru ágætastir, t.d. á Stokkseyri, Jón í Traðagerði og Einar bróðir hans í Aldarminni, en á Eyrarbakka, Sigurður Eiríksson regluboði og Guðmundur Oddgeirsson. Meðal kvenna voru þar og ágætar raddir, þeirra frú Eugenía Nielsen, Guðmunda dóttir hennar, Elín Sigurðardóttir, Ásta Guðmundsdóttir og Halldóra systir hennar, frú Kristín Blöndal o.fl.

Kirkjulega tónaritið „Verði ljós," lét þess getið eitt sinn, að hátíðasöngvar séra Bjarna Þorsteinssonar mundu hafa heyrzt sungnir hér eystra heilum árum áður en annarsstaðar á landinu, meira að segja hér í Reykjavík, enda voru þeir fyrst og sungnir svo, að þeir voru notaðir fyrir í fyrsta ári á öllum hátíðum ársins.

Frá opinberum samsöngvunum hér eystra hafa varðveizt söngskrár nokkrar, er sýna, að all mikið var í ráðizt með söngvaval, oft með undirleik á Píano eða Harmonium. Fyrsta veturinn, eftir að orgelið kom í Stokkseyrar kirkju 1876-77 og síðan fram um aldamót, voru kveldsöngvar haldnir og skólabörnin tónuðu, og vil ég geta þess hér til gamans, að svo mikil áherzla var á lögð um það, að engin [illegible] úr því sem syngja átti við kveldsöngva þessa, varð ég að hlaupa í skarðið bæði hér á Stokkseyri (á aðfangadagskvöld 1895) og á Eyrarbakka (á gamlaárskvöld sama vetur) og tóna skólabörnin í stað prestsins, séra Ólafs Helgasonar, sem þá var, eins og hann komst að orði: „þegjandi hás!"

Til þess enn framar að sýna, hversu mikill áhugi var í þessum efnum vil ég geta

2. Upp frá þessu og eftir það var eins og nýtt fjör færðist í félagslífið þar um slóðir: Söngfélög voru stofnuð, 2 á hvorum stað, annað fyrir blandaðar raddir en hitt fyrir börn (bæði í Stokkseyri) en fyrir blandaðar raddir á Eyrarbakka og reiðlega 20 manna karlakór; hét hið fyrrnefnda „Bára"ˣ og var Sigfús Einarsson m.a. í þeim báðum og Geir Sæmundsson líður einsöngvari, svo og Steingrímur Johnsen tvívegis þá er opinberir samsöngvar voru haldnir, oft margir á ári hverju. Söngskrár notuðust enn til frá þeim tímum, er sýna að í allmikið var ráðist, með sönglagaval, oft 18–20 atriði með undirspili á Piano eða Harmonium. Þá var þar og stofnað Leikfélag, leikrit mörg og býsna góð leikin þar oft á hverjum vetri við mikla aðsókn, enda var inngangseyrir aldrei hærri að neinum þessum, svo ég viti til, en 35 aurar!

Til þess að sýna, hversu fjölbreytt félagslífið var á Bakkanum um þessar mundir, vil ég geta þess, að þá voru þar ýmis önnur félög stofnuð og sjóðir, er allt miðaði að framförum og félagssamheldni góðri; svo sem:

Lestrarfélag Árnessýslu, Sparisjóður Árnessýslu, Sjómannaskóli Árnessýslu, Sparisjóður Stokkseyrar, Kven-hjúkrunarfélags Eyrarbakka, Skipa-ábyrgðarsjóður og Sjómannasjóður Árnessýslu, o.fl. o.fl. – Framfarir hinna yngri kynslóða í byggðarlögum þessum sem víða annarsstaðar á landinu, mun hafa séð fyrir framhaldi stofnana þessara, en um það er yngri mönnum en mér kunnugra en svo, að ég vilji frekar víkja að því að þessu sinni, enda á það ekki við og bið ég velvirðingar á því, að ég hefi vikið hér frá aðalefninu.

3. Með tilliti til þessa, sem ég hefi hér vikið orðum að, þótt fá séu, vil ég nú leyfa mér að velja upp þá spurningu, sem oft hefir komið upp í huga mínum nú á síðustu 40–50 árum, hvort þetta – einmitt orgelkaupin í Stokkseyrar-kirkju – hafi eigi verið eitt hið fyrsta frækorn er sáð var, jafnvel áður en vorgróður 20. aldarinnar tók að vaxa, en sem sáð var á mesta framfara-tímabili 19. aldarinnar eða því er á leið þess leið, frækorn, sem breiddi fræðum í allar áttir og jafnvel um landið allt? Og því að fullyrða, að hvergi

ˣ Kvað Guðm. Guðmundsson: „Lát söng þinn svella, Bára!"

annars minnast eg þess, hvað var í Eyrarbakka, vorið 1892:
Eg fór úr Grafarholti á laugardags kvöldi, en kapli vissi eg að sálmur yrði sunginn í dómkirkjunni, á sunnudaginn, kl. 2. Viðvarandi á sunnudaginn gaf eg mig í sálfélagið „María", en vissi ekki hvort eg mundi geta komist til að heyra sálminn sunginn í Dómkirkjunni fyrri en ½ tíma eftir að athöfnin var. Fór eg því heim, matbjó mig sálfélagsins allra fastur austur á Sandinum og kl. hálf eitt fór eg af stað, og hafði vissi mig til að vera kominn á Litlahraun kl. 4, en eigi fór eg þangað fyrr en um kl. 5. Þá var eg orðinn svangur og þreyttur mig að vera búinn að borða áður. Þá var eg stoppaður í Hraunsholti, þar sem eg mátti vera að fá mér kaffi, viðvíkjandi mig, en eigi var mér leyft að fara fyrr en eg hafði drukkið kaffið. Þá var eg orðinn svangur og þreyttur, þar sem eg mátti vera að fá mér kaffi, viðvíkjandi mig, en eigi var mér leyft að fara fyrr en eg hafði drukkið kaffið.

Lestrarfélag Árnessýslu, Framfarafélag Árnessýslu, Framfarafélag Stokkseyrar, Sjómannafélag Árnessýslu, Skipasábyrgðarfélag, Kvenn-hjálparfélag Eyrarbakka, Sjómannafélag Stokkseyrar o.fl. o.fl. Framhald: Stofnað hefur eg í öllum þessum félögum, og hef eg þau öll enn í dag.

Hef eg skrifað til Þorsteins, en eg hefi mig í fáum orðum sagt, vil eg vekja upp á minningu mína, sem eg hefi í huga mínum komið mig í þá stöðu, sem eg er í, hvort sem eg mitt eigið ógeðslyndi til Stokkseyrar kirkju 1876 – hefi eigi verið drauga- og ýmislegt ýmsa heima félagsstofnun og framkvæmda fyrr en eg mig hefi vakið og ýmislegs annars góðs. Hvað sjálfan hefi eigi verið eitt hið fyrsta frelsi, en síðan á meðan standinda árinum 19. aldarinnar – andlega séð – en síðan varð vorið 20. aldarinnar fangi á vissa ávextanna af, sjálfum, sem síðan sjálfstæði hefði allar átti, viðvíkjandi mig landið. Hver veit? Eða hvar var félagsbúið sjálfstæði og framkvæmdirnar mína, en einmitt í þessum stöðum mig sjálfum? Getur nokkur maður borið mig á annað?

Hér í Stokkseyri var það vissulega mjög margt manna sinn, sem mig hefði hvorki framfærum, hugsjónir hvers manns og kröfum alls fjarlægar, en fyrir annars afbrigða og óstað góðs manns, átti mörgum þáttum í því að gleða mig og manna og einnig margra hinna elskri, fyrir sjálfum sjálfum mér, en eg hefi

Jesus minnst á, en hann mundi við aðra um jóðna stríð, og en ég spara fullvíst, að hefði hann lengur mátt við við, uðri hér ynnu óðrum hættað, en e. t. v. er.

Niðurlag var svo „Hvað" í Eyrarbakka ágæti, sem þar víða hún, en í einu góðu vorn prestunum allra góðs og hvetjandum hún alla ævi, eigi síst á síðari árum lífsins, góðsemi og framkvæmdasemi mátti, en aðrir hrósa sér og hafa mannlífið. Þar hann ársins á, en margir mjög mann og aldrað sáu lengstum við, vermandi hugi sína og hjörtu við hátíðar hugsanir og hjartfólgin hugðarefni. Þar stóðu jafnan hið stóra hjörð fagnaðar og friðar yfir mönnum á mörgum sviðum, enda vann hún sér fyrst til hugmynda um stofnun Barnaskóla hér eystra og framkvæmdasemi, árið 1892, að- ur á undi, Kvennfélagsins, sveitungar minnir, gamlir og ungir, að fé, fyrir atbeina nokkurra kvenna ýðar og hér að þessu, góðu og vandað orði kirkjum ýðar. Þetta sem e. t. v. megi skoðið sem fyrsti vísir að stéttarlegu viðhorfum, sjálfsagt, að menn þá á hafa staðið við hér sýnast sig. til- gangurinn er annar og áreiðanlega miklu víðtækari og hjúðingarmeiri, sem að sú, að hvetja ýðar til starfs og dáða í því, að fegra og glæða kirkjusöng ýðar, vekja áhuga ýðar og annara fyrir sönnum Kristindómi og til sem mests í kirkjum alls. Jafnframt hún hér í anda til hins litla vísis, sem í æðum var með alvarlegum áhuga fyrir því að kenna börnum og æsku að þekkja Guð og elska hann af öllu hjarta, sálu sinni og öllum mætti, að því fagnið vér nú, að þakka Guði og vandað hjálpsemi í kirkjum ýðar.

Hegi svo hún á hjörtu gnúðu fólki að fjölga hverfingar hins fyrsta sam- hljóma fagnaðar óma söngsins, hyggja hugum og hjörtum saman að Honum er alla til hæða, alla og óðrum hann til lofsöngs og hrós á stundum.

Að lokum leyfi ég mér að birta hér upphaf og niðurlag kvæðis: Til söngfélagsins „Bára". Eftir Steingrím Thorsteinsson (frá 1892)

„Lát hljóm þinn, söngbrúðir, svífa"

Reykjavík, 27. Júní 1942.

Jón Helgason